

LOOTUSRINGI JUHT

KARSKUSKASVATUSTÖÖ AJAKIRI

Oktoober 1928.

Nr. 1.

I aastakäik.

TOIMETUS: J. Elango, P. Kohtitsky, H. Roos.

VASTUTAV TOIMETAJA: H. ROOS.

VÄLJAANDJA: EESTI ÕPETAJATE LIIT

Ilmub koolitöö kuudel, vähemalt kuus korda aastas. Maksab: aastas — 50 s., üksik number — 10 s.

Toimetus ja talitus: Tallinna, Rataskaevu 22. Telef. 14-63.

Käed adra külge!

Hans Roos.

Aastakümneid on kestnud meil juba võitlus alkoholismi vastu, kuid see on olnud lootusetu võitlus, võitlus sajapealise hüdra vastu. Maharaiutud peade asemele kasvavad uued kahekordselt. Ja alkoholismi hüdra kasvatab päid...

Alkoholism on kangeim kultuuri umbrohi. Külvame kultuuri ühes umbrohuga, siis lõikame seda ka ühes umbrohuga, aga kultuuri regresseerudes ning umbrohu progresseerudes. Nagu alati.

Põllumajanduslik külv on manitunud ettevaatusele. On tekkinud sordi-paranduse asutusi, on kutsutud ellu seemnevilja ühisusi. Kuid kultuurilise külvi hävitab lокkav umbrohi... Mis maksab inimelu peekonisea või maa-tõugu mullika kõrval?

Tõsi, kultuuripõldu on püütud harida, „Tõutervis“ on nii mõnegi sügava vao juba ajanud, umbrohtugi on kitkutud senise karskustöö näol, kuid kultuurilised seemnevilja ühisused on pidanud ootama oma asutajaid...

Nüüd on see sündinud. Eesti Õpetajate Liit on tunnustanud karskustöö oma ülesandeks. Sellest momendist pääle algab uus ajajärk Eesti koolielus, algab vahetegemine umbrohu ja sordiehtsa vilja vahel, algab täsisiksuste kujundamine, kes vabanevad mineviku painajalikkudest unelmatest ja loovad elu täis õnne ning ilu!

Algab... kuid, mis tuleb edasi? Kas pole nii mõnigi hea algatus hävinenud hallis igapäevsuses? Kas pole geniaalsed mõtted purunenud harjumuste vealustel kaljudel või ükskõiksuse madalikul?

Kas toetab õpetajaskond algatajate paremaid üritusi? Tähised näitavad, et on olemas hääd tahet. Varematel aegadel nimetati õpetajate koosolekutel karskusküsimuse päevakorda võtmist lihtsalt demagoogiaks või hääletati see päevakorrast välja. Nüüd aga ei oodata enam karskusküsimuse „jooksvate asjade“ all arutamist, vaid võetakse korraldajate poolt päevakorda. Harjuma õpetajate kongress käsitas isegi nii piinlikku küsimust nagu seda on „Karskus ja õpetaja kutseetika“. Ettekandele järgnenud elavad sõnavõtmised ja ühemeelselt vastuvõetud resolutsioonid näitavad, et karskustöö on saamas õpetajaskonna asjaks. Hääd tahet on palju.

Kuid ärgem peitkem silmi tõsiastjade eest! Tunnustagem massipsühholoogia erinevust individuaalpsühholoogiast ja teadkem, et nii paljudki sammuvad senist rada... Inimese harjumus on teras, mida vaja palju taguda, enne kui muudab vormi. Vaja taguda terast, mille vormi pole tarvis muuta! See seminaride ülesanne.

Kuid, mida tohiksime loota praeguses olukorras? Et „Lootusringi Juht“ leiaks tee igasse kooli, et igas koolis leiduks õpetaja, kellel karskustöö on veendumusajaks. Mitte ainult põhimõtted, vaid karskustöö. Ja see töö leiaks kõi-

gepäält avaldusvormi lootusringis. Mitte sellepärast, et see kõlblusõpetuse kasv ettenähtud, vaid sisemisel tõukel, spontaansel tegevusel.

Issanda viinamägi ootab töötegi-
jaid, seepärast — *käed adra külge!*

Töö süvendusel.

Õpetada ja kasvatada — see on õpetaja laiaulatuslise ja vastutusriikka töö ülesanne. Kui õpetamiseks on antud selged ülesanded ja raam, mis piirab üksikute teaduste käsitlemise ulatavuse, siis on kasvatamiseks tööväli nii avar, et sääl ainult üldsihtidest rääkida saab.

Kasvataja ülesanne on kasvandikud arendada kõiki neid positiivseid jooni, mis ühiskond oma paremailt liigetelt ootab. Need eetilised-esteetilised normid on üldjoontes oma ajale vastavalt ühiselt tunnustatud, kuna üksikasjus ja ulatavuses tihti lahkarvamised olemas. Üks kasvatusülesannetest peaks olema õpilasest kasvatada karsket elujõulist kodanikku, kes oleks teadlik igasuguste joovastusainete mürgitava mõju suhtes, nii füüsiliselt ja kõlbliselt kui ka majandusliselt, ja kellel oleks küllaldaselt tahtejõudu hoiduda nende tarvitamisest. Ühes joovastusainete nautimisega on pahe vastu võitlemisega on käsitletavat teisedki elureformi nõuded, nagu lõbukultuur, toitlus, riietus ja muud.

Selleks kasvatustööd koolis on ammu tunnustatud, kuid et just karskustöö elureformi küsimuses alati lahkarvamisi olnud, siis pole see kasvatustöö haru koolis alati küllaldast tähelepanu leidnud ja seda ülesannet on kauemat aega väljaspoolt kooli lahendada püütud. Seda on teinud karskusseltsid ja nende keskkoonid. Õpetajaskond on olnud teadlik selle töö tähtsuses ja leidnud, et tema selleks kohustatud on kaasa töötama ühisel jõul. Selleks ühinevad karskusmeelsed õpetajad Eesti Õpetajate Karskuskasvatustööliiduks, milline organisatsioon siis ka karskuskasvatustööd õpilaste ridades senini tegi. Kuid juba organisatsiooni asutamisel — aastat kolm tagasi — oldi arvamisel, et see töö mitte eraldatud rühma õpeta-

jate, vaid kogu organiseeritud õpetajaskonna töö peaks olema ja seega Eesti Õpetajate Liidu nimel tehtama. Ja nüüd ongi sellele ühisele otsusele tulnud ja läinud suvel sõlmiti kokkulepe Eesti Õpetajate Karskuskasvatustööliidu ja Eesti Õpetajate Liidu vahel, mille järele Eesti Õpetajate Liit oma teha võtab karskuskasvatustöö koolides, ühtlasi kasutades selleks määratavat riiklikku toetust. Selleks moodustas Eesti Õpetajate Liidu juhatus karskuskasvatustoimkonna. See toimikond asus juba varakevadel tööle, arutas kõigekülgselt tegutsemise võimalusi ja töökava, seadis kokku eelarve ja kutsus oma kavatsuste ja otsuste täideviimiseks ametisse karskuskasvatustöö sekretäri. Et aga tööala laialdane ja ülemaaline, siis on üksikul keskkoha tööjõul võimatu igale poole koha päälle aktiivselt tegutsema ulatuda, vaid täidesaatev töö lasuks ikkagi tegeliku õpetaja õlal omas koolis. Kohtadel vajatakse aga juhiseid ja abi tööks ja selle töö elustamise, juhtimise ja süstematiseerimise eest tahabki E. Õ. Liidu karskuskasvatustoimikond ühes karskuskasvatustöö sekretäri hoolet kanda. Kohapäälse töö juhtimine on mõeldud peaaesjalikult ajakirja kaudu, milleks ilmub „Lootusringi Juht“. Et käesoleval kooliaastal maksma hakkavad algkooli õppekavad karskuskasvatustöö koolides kõlblusõpetuse haruna koolidele kohuseks teevad ja ligemalt normeerivad, on E. Õ. L. karskuskasvatustoimikonnal kergem oma ülesannet täita ja „Lootusringi Juht“ peaks tunduma igale tegeliku õpetajale kui tarvilik tööd koondav ja juhtiv käsiraamat. „Lootusringi Juht“ tahab anda metoodilisi juhiseid karskuskasvatustööks koolides, tuua lootusringide töökavu, korraldada võistluskirjutisi, teha ülevaateid karskuskasvatustöö arenemisest kodu- ja välis-

maal ja lahendada mitmesuguseid päevaküsimusi.

Tööpöld on avaram endisest, tööd on rohkesti, ärgu jäägu siis eemale elukutseline õpetaja-kasvataja ühest oma kutseala tähtsast ülesandest — karskuskasvatustööst õpilaste seas tunnis ja väljaspool tundi koolis! Töö on ametlikku õppekavva võetud, töö on E. Ö. L. kaudu kogu organiseeritud

õpetajaskonna ülesandeks saanud, olgu siis meie ühine tõsine tahe süvendada karskuskasvatustööd koolis elureformi tähe all.

Võidetagu isiklised veendumused ehk nõrkused, mis võiks lahkkelidena tunduda selles töös, terve elujaatava kasvandiku nimel, keda ootame karskuskasvatustöö viljana!

Priidu Kochtitsky.

Lootusring igasse kooli!

Neil päevil algas töö koolides. Palju tuhandeid säravaid silmapaare voolas kokku klassitubadesse usinale tööle. Tuhanded õpetajad jätkavad oma vastutusrikast eluülesannet — uute inimeste kasvatamist. Raske, kuid tänuväärne ja õnnistusrikas töö!

Mitme muu hää asja kõrval tuleb koolis istutada laste südameisse ka karskusaade. Sellest on vähe, kui lapsed ühes või teises tunnis juhuslikult kuulevad midagi alkoholismist. Mõni tõsiasi jääb nõnda küll meelde, kuid sellega kõik piirdubki. Kuid leegitsevat karskusindu, raugemata tublidust ja ohvrimeelsust ning kaljukindlat usku karskusaatesse, mida kõike tänapäeva karskusvõitlus eriti nõuab, seda ei omandata koolitunnis üksi, vaid töös ja teotsemises selle asja hääks, aktiivses karskustöös. Teoinimesi me vajame kõige päält. „Tegu on see ankrummas, mis tungib meie olemusse ja muudab hääd kavatsused tõelisuseks“, ütleb Föerster. Teole, aktiivsele karskustööle tulevad lapsedki kindlasti juba koolieas juhtida, kui tahetakse neist saada meie unistuste elluviijaid.

Samal ajal pole paremat ja sobivamat lastekarskustöö meetodit kui *lootusringitöö*, mis hää korralduse juures annab soovitud tulemusi. Sellepärast tuleb igasse kooli asutada lootusring ja edendada selle tööd, samuti nagu igas koolis harrastatakse tööõpetust, võimlemist, mängu ja laulu. Seda eeldab ka haridusministeerium, kuna ta uutest algkooli õppekavades nõuab õpetajailt

teotsemist lootusringis. See, mis tänini oli meie koolis üksikute õpetajate eraharrastusajaks, peab saama nüüd kogu õpetajaskonna aatetööks. Siimaale puudusid lootusringid enamas jaos koolides. Nõnda ei või see enam kesta. Kui meie jätame noored alkoholi küsimuses saatuse hoolde, siis satub nii mõnigi neist libedale teele, joomakombeid orjav seltskond kujundab nad oma näo järele, ning siis on hilja hakata neile kõnelema karskusest. Kuid iga joomateile sattunud noor inimene on nagu elav süüdistus oma kasvatajale ja õpetajale. Ja tal on omas languses ja õnnetuses õigus küsida: Miks mind õigel ajal ja mõjuval viisil ei juhitud karskusele ega õpetatud mulle alkoholihimu võitmist?!

Kas on siis lootusringi tööga nii raske ja võimatu algust teha? Ei sugugi, sest meil on õnneks juba nii mõnigi lootusring, mis aastaid on edukalt töötanud. Arvan, et pole ühtki muud hää algatust, kuhu lapsed nii hää meelega kaasa tulevad. Laste silmad löövad lõkkele, kui neile lootusringi asutamisest kõnelda, ja tungivad üksteise võidu end registreerimislehele märkima. Ja hiljemgi püüavad nad suure õhinaga täita ringi töökava. Õpetaja ülesandeks on sinult juhtida seda noort, paisuvat töötahet, juhtida seda nõnda, et valmustus ja huvi asja vastu aina kasvaks ja kõveneks noortes meeltes.

Nõnda siis: *asutagem igasse kooli lootusring!*

J. E.

Märkeid lootusringi tööst.

Üksikasjalisi meetodilisi juhiseid edaspidiseks jättes, oleks koolitöö alul vajalik peatuda mõne üldküsimuse juures. Karskuskasvatustöö üldisemaks vormiks on kujunenud n. n. lootusringide töö.*) Lootusringi all mõeldakse õpilaste vabatahtlikku koondumist kohaliku õpetaja juhatusel kasvatustööks karskuse ja elureformi küsimustes koosolekute kujul. Sellest tööst võtavad osa algkooli õpilased, peamiselt III kl. alates ja täiendusklassidega lõpetades; töö eduks võib osavõtjaid vanaduse järele kahte rühma koondada. Esimese kahe klassi õpilased on ühistööks veel liiga noored, peale tundides käsitletava koduloo-kõlbluse küsimuste saaksid nad lootusringi töoga kokku puutuda kogu kooli pidulikkudel kogunemistel. Lootusringi nimi on üldiselt tarvitusele võetud ja töö välismaal kauemat aega kestnud; Eestis asutati esimesed lootusringid 1920. aastal. Lootusring on algkooli õpilaste koondis õpetaja otsekohesel juhatusel ja tegutseb iseseisvalt oma kooli piires, ilma erilist registreerimist vajamata, ainult pedagoogika nõukogu teadmisel. Kesk-kooli jõudes jätkavad õpilased juba iseseisvalt karskuskasvatustöösse süvenemist, moodustades selleks karskusringid, mis astuvad Eesti Noorsoo Karskusliidu liikmeiks.

Et kooli ja kodu vastastikku kaastöö tarvilik, on soovitatav lastevanemaid vastaval korral tutvustada lootusringi tööga.

Lootusringi tegevusega tuleb alata nii pea, kui esimesed korraldustööd koolitöös tehtud ja õppetöö hariliku ilme omanud. Selleks kasutatakse sündsat motiivi kõlblusõpetuse tunnist ja selgitatakse õpilastele töö võtteid lootusringis ja kohustusi, mis ringikuuluv liige täitma peab, nagu karske eluviis ja kõige kõrgem oma iseloomu tubliduse tõstmine. Peale selgitust seatakse kokku nimekirja õpilastest, kes ringi tööst tahavad võtta osa, valitakse ringile soo-

*) Juhiseid lootusringi asutamiseks ja tööks leiavad õpetajad J. Elango raamatuist „Vabatahtlik lastekarskustöö“ ja „Rahva lootus“, samuti „Kasvatuse“ 1926. a. 12-dast numbrist lhk. 374.

vitav nimetus ja määratakse kindlaks tähtsamad punktid põhikirjas. Põhikiri võib lühike olla, proovina on alamal toodud haridusminister A. Veidermanni poolt 17. sept. 1923. a. hääkskiidetud ja kinnitatud „Lootusringi põhikiri“. Kas samal ehk järgmisel lähemal koosolekul kirjutavad kõik osavõtjad — liikmed omad nimed selleks tarvitusele võetud registreerimisraamatusse. Raamatu esilehel on kirjutatud lootusringi nimi, põhikiri ja kohane otsus, et allakirjutajad ringis olles keelduvad joo-vastusainete nautimisest tarvitamisest ja kõigiti püüavad häädeks ja tublideks inimesteks saada. Teksti sisu tuleb hoolikalt varem kokku seada, et ta ringiliikmeile mõistetavalt sisaldaks tähtsamad juhised eluks. Koosoleku käigust ja edaspidisest asjaajamisest tehakse kirjalik kokkuvõtte selleks määratud päevaraamatusse; selle töö võib teha kas õpetaja ehk selleks valitud vanemaist õpilastest koosnev toimkond. Üleliigne vormitaitmine asjaajamiseks tuleb ära jätta.

Lootusringi asutamiskoosolekule tuleb võimalikult pidulikult ilme anda, et ta laste hingesse kasvatavalt mõjuks ja harilikest koosolekuist erineks.

On lootusringi asutatud, teatatagu sellest E. Õpetajate Liidu Karskuskasvatustoimkonnale (Tallinna, Rataskae-vu 22).

Töö lootusringis oleks koosolekutenä, vähemalt ükskord kuus, kus õpetaja vastava ettekande teeks, saates valitud lugemispalaga. Õpilased saaks mõne ülesande selle aine põhjal vabaks tegutsemiseks, mis järgmisel koosolekul kasutatav võiks olla. Koosolekut saadaks seltskondlised mängud ja laul. Lootusringi töö laiaulatuslisemaist võtetest oleks: võistluskirjutised, teemid õpiringis tegutsemiseks, mitmesugused kirjutised ja illustreerimised, karskuseksamid, peod j. m. (Neist edespidi.)

Koolitöö lõpul — kevadel seab lootusringi juht kokku aruande-ülevaate õppeaasta jooksul tehtud karskuskasvatustööst, mille pedagoogika nõukogule esitab ja ära kirja E. O. Liidu karskuskasvatustoimkonnale teadmiseks saadab.

P. K.

Lootusringi korralduse ja tegevuse juhtnöörid.

(Lootusringi põhikirja.)

1. Lootusringi sihiks on jagada kasvavale noorsoole teadmisi joovastavate jookide ja muude kahjulikkude maitseainete hävitavast mõjust ja kasvatada liikmeid karskeiks kodanikeks, kui ka muulgi alal ülendavalt ja äratavalt mõjuda noorsoo pääle.
2. Lootusringi tegevust organiseerib mõni selle kooli õpetaja, kus koolis lootusring asub, kandes ühtlasi kooli pedagoogika nõukogu ees vastutust ringi tegevuse eest.
3. Oma sihtide saavutamiseks peab lootusring vähemalt korra kuus koosolekuid, paneb toime pidusid, õpireise, võistluskirjutisi ja organiseerib muud tegevust.
4. Lootusringi liikmeks pääseb iga 10—15-aastane laps. Lootusringi liige ei tohi tarvitada mingisuguseid joovastavaid joogi-ega söögi- ja maitseaineid nii kaua, kui tema ringi kuulub.
5. Liikmed käivad korralikult koosolekuil ega puudu ilma põhjuse teatamata. Samuti tuleb neil oma kaaslaste ja õpetajate vastu endid hästi üleval pidada.
6. Iga liikme nimi, liikmeks astumise ja lahkumise või lootusringist kõrvaldamise aeg tähendatakse lootusringi raamatusse ja antakse igale liikmekaart, mis lahkumisel tagasi nõutakse.
7. Liikmeid, kes selle põhikirja ja muude antud määruste vastu eksivad, kes hoiatustest ei hooli, võib lootusringist tagandada.
8. Lootusringi juhile — õpetajale abiks võidakse valida 3—5 liikmeline lastetoimkond, tarviliku töö jaotusega. Toimkond allub pedagoogika nõukogu poolt kinnitatud ringi juhilehooldajale.
9. Töö hõlbustamiseks jaguneb lootusring tarviduse järele vähematesse osadesse. 10 aastast nooremate laste tarvis võidakse moodustada eriline osakond.
10. Lootusringi aastakoosolek peetakse sügisel õppetöö alul, kus juhatav toimkond valitakse, liikmemaks määratakse, aasta tegevuskava pääjoontes kinnitatakse ja muud tarvilikud asjad õiendatakse.

Töö lootusringis.

Selles osas ilmuvad töö-konseptid, lugemispalad, ettekanded, mängud ja muu materjal, mis lootusringi koosolekul tegelikult tarvitamiseks määratud. Töö-konseptid annavad aastajooksul tervikulise kokkuvõtte karskuse ja elureformi küsimusis.

Sügise anded ja nende kasutamine.

1. Mis valmib sügisel põllul, aias, metsas?

Jutustades märgitakse: põllul — rukkis, nisu, oder, kaer, kartul; aias — puuvili, marjad, humal tubak; metsas — marjad, seened.

2. Kuidas kasutame neid saadusi?

Jahu, tangud, toit inimestele ja loomadele, keedised, joogid.

Aga ka: linnased, õlu, humalad; kartulist ja rukkist — piiritus ja viin (puskar); tubak suitsetamiseks; kärpeseened — mürgiks; jne.

3. Mis ülesanne on toidul meie kehas?

Uuendab rakukesi, soojendab.

Aga milleks on õlu, viin, tubak?

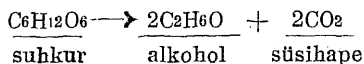
Arvamised: ka toit, jook, annab sooja, teeb lõbusa meeleolu, teeb terveks (arstib).

Vaatame — selguse saamiseks — millest koosneb õlu, viin, tubak.

4. Kuidas saadakse õlu ja viin ja mis neis sisaldub?

Jutustada näide, kuidas perenaisel M. halvasti korgitud mustika (ehk muu, kohal pruugitav) mahl pudelis käärima

läks ja viina maitse ja lõhna omas. Mis sündis käärimisel, mis on *käärimine?* (Seenekesed õuntel, pärm — seenekeste kogu, piima hapnemine, äädika tekkimine j. t. nähtused). Suhkur muutus *alkoholiks* ja süsihapuks gaasiks. (Sõna „alkoholi“ seletamine ja õigekirjutis!) Alkoholi sünd:

Kuidas saab õlut: linnastest suhkur, pärm-seened, humala „viha“ maitseks; alkoholi umb. 4%. Kuidas saab viina: kartulitest ja linnastest tärklis, sellest — suhkur, käärides ja aurates (*destilleerides* — sõna seletus ja õigekirj.) koguda, kuni 95° piiritus.

5. Mis sisaldab toit meie keha tarbeks?

Valgud, tärklis-suhkur, rasv, mineraalained, vesi. Rakukeste ehitusmaterjal ja küte.

6. Mis sisaldavad alkohol ja tubak eneses?

Munavalge läheb harilikult ümber töötades kaduma, ei ole; tärklis ja suhkur — hävitatakse käärimisel; vett on, eriti õlles (89%), kuid see on mürgiste ainetega segatud; põledes — soojust kehas annab, kuid selle mõju kaob väga kiiresti, keha mürgitus aga kaua tunduv. Nii siis — toitained viinas ja õlles on hävitatud ja asemele on asunud mürgised ained. Vett ja põlevaineid saame otsemal teel. Tubakas on mürgaineks *nikotiin* (sõna selgitus ja õigekirj.), toitvaid aineid ei ole.

7. „Lõbu“ alkoholist ja selle järel dused.

Ergukava halvatusel tekib „lõbu“, meelte nürinemine, musklite ja aju tegevuse halvumine, lõplik mürgitus — unustuseni, sellest kainenemisel — valutund organismis. See lõbu on enesepettus, haige inimese sonimine.

8. Arstirohud ja alkohol ning tubak.

Alkohol ja tubak surmavad taimi ja loomi (kui aega leidub — katsed taimedega ja putukatega, mille järel dused teisel päevalgi klassis võib konstateerida), rõhkel arvul tarvitades — ka inimest. Arstirohud ei tohi tervist rikuda, äärmisel korral — arstirohuna võib neid ainult arst mõnikord soovitada (piiritus — hea haava pesemiseks jne.; tubak — hea taimehaiguste vastu pritsimiseks aias jne.).

9. Sügise andeid kasutades peame valima.

Seened on toit, kärpseeseen aga — mürk. Mitmed marjad ja rohud — ainult arst mõistab neist rohtu teha. (Näiteid — lastele tuntuist.)

10. Inimeste eksitused looduse annete valesti kasutamisel.

Humal — ilus taim lehtlas, kuid õlles — mürk (peapööritus juba nuusutamisel). Tubak — inimeste mürgitamiseks. Puuviljad — nende mahl lastakse halvaks minna, et „juua“. Õllele lisavad mõned juurde: porsse (vänge hais!), tubakat (mürk!), isegi seebikivi — et rohkem „pähe hakkaks“. (Kuri-tegu!)

11. Mitmekordne kahju, kui kas teadmiste puudusel ehk — tahtejõu nõrkusel aineid valesti tarvitatakse.

Majandusline raiskamine (käärides hävineb suhkur, tärklis), tervise mürgitamine, aja raiskamine jooanud olekus ja sellest toibumise ajal, haigused, arstirohud, kuritegevus, vanglad, raha raiskamine, perekonna õnnelik kodu kaob ja palju muud.

12. Ülesandeid tunnis ja kodus.

Võib tunnis alata ja klassis hiljem järel dused näha: alkoholis ei seedi (sula) toitained (tärklis, valgud); taimed kuivavad piiritusega kastetud ehk selle aurus; väikesed loomakesed surevad piirituse sissepritsimisel ehk piirituse aurus (veeloomakesed — kui piiritust vees), samuti — nikotiini mõjul (liblikate surmamine nõela pistega, mille ots piibu pigine); käärimise näited (marja mahl kaotab suhkru, tekib süsihappugaas mullikestena, mis lubjaveesse juhitult selle valgeks muudab); alkohol põleb kiiresti, rasv, tärklis, suhkur — aeglaselt (nii ka kehas); destilleerimine jm. — vastavalt ainele.

Iseseisvad tööd õpilastele kodus: illustreeritud loetus sügise annetest põlul, aias, metsas; nende ainetete õieti ja valesti kasutamise näiteid; mõningaid tabeleid ja diagramme ainetete koosseisu kohta ja statistilistel andmetel (haigused, majandus, kuritegevus), milleks õpetaja materjali annab, kasutades vastavat kirjandust ja ajakirjandust.

Töid ülevaadata, hinnata ja koondata järgmisel koosviibimisel ehk eriti määratud viisil.

P. K.

Kirsid ja mürgimarjad.

(Illustreeriv lugemisjala eelmisele)

Ühe metsa lähedal kohas tore viljapuu puistee. Puude rohelised kroonid laiutasid end üle tee, ja viimased punased kirsid läikisid tumeroheliste lehtede vahel. Iga möödamineja rõõmustas neid nähes. Metsa serval oli madal põõsas; ka tema vili säras kaugale; kuid keegi ei mõtelnud nende peale; need olid mürgimarjad.

Ühel päeval tuli poisikene lõbusalt hüppeldes mäenõlvakult alla ja seisatas imestades, nähes põõsakese must-punaseid marju. „Vaata, kui ilusad!“ hüüdis poiss õnnelikult. Kohe haaras ta neid ja söi... Öhtul kummardas lohutamatu ema valjult nuuksudes poisikese voodi kohal. Poiss oli surnud; mürgimarjad olid ta surmanud. Poisi isa kiskus järgmisel päeval surmava põõsa valjude sajatuste saatel juurtega maa seest välja ja hävitas marjad.

Üks mari aga veeres tähelepanemata metsa serval olevasse kraavi; kirsipuu juurte lähedal peatus ta. „Tee, et minema saad mu juurest, sa neetud roimar! Kuidas julged sa inimsoohäätetega kõrval puhata? Sina tapad; mina aga ergutan inimesi. Kasi eemale minust!“ Nõnda sõimas vihaseks kirsipuu. „Rahustu, uhke vend, rahustu“, vastas mürgimari. „Õige, olen surmanud. Kuid kas ei surma sina ka? Varsti kogub poisi isa sinu marjad suurde anumasse ja valmistab neist käärinud uimastava jõogi. Mis oled sa siis? Salalik mürk, tige röövel ja kardetav roimar.

Näed sa seal seda hallipääd kerjajat? Sasis juuksed tolknevad näo peale; pisaraisilmade vaade on tardunud, ja ebakindel ta kõnnak. Ta riided on närused ja tänava poriga üleni kaetud. Sina tunned teda. Kas ei olnud ta kord kõige rikkam talunik külas? Tema on sinu ja su venna istutanud, kui ta kõnnak veel kindel, ta nägu veel õitsel ja ta riided veel viisakad olid. Ja kuidas tasusid sina temale? Petlikku müarki ulatasid temale, sellega ta õnne purustasid ja tervise hävitasid.

Ja mäletad sa veel üht läinud aasta külmade detsembrikuu päeva vähe enne jõulupühi?

Vankudes tuli uhke noormees sealt kitsast teed mööda üles; ta jõud näis olevat murtud. Ta tuli sinna peremehe majast, ja tal seisis ees pikk tee — tee oma ema juurde. Rõõmsaid jõulupühi tahtis ta pühitseda ühes emaga. Jõudu ja soojust olid sa talle lubanud kaasa väsitavale reisile läbi sügava lume. Selle asemel röövisid sina ta jõu, ihusoojuse ja isegi mõistuse. Surmani väsinud laskus ta lumehangele su jalgade ette, ilma et oleks tunnud näpistavat külma ja lumesadu. Ta tõmbas pudeli ja jõi suure söõmu. Sa tunned seda surmakülvatavat jooki. Väsinuna nõjatus ta sinu tüve najale ja uinus. Järgmisel hommikul kanti ta surnuna külla, ja kaugel kodus ootas igatsuses vana ema asjata poega.

Kes on halvem, sina või mina? Mina olen inimesega avalikus vaenus, sina aga oled neile silmakirjaks sõber. Kuninglikus lossis ja kerjaja onnis otsid sina salakavalalt omi ohvreid ja kõrgilt muiates kägistad sina rumalaid usaldajaid.“

Nõnda kõneles mürgimari; kirsipuu aga vaikis.

Kirsipuu mõtles lühikese aja ja ütles siis: „Kas olen mina selles süüdi, et inimesed mu magusa marja mahla käärima ajavad ja mürgiseks joogiks muudavad? Kas saan mina neid selles takistada? Nad peaks ise sellest aru saama ja mitte ära solkima seda maitsevate looduse annet, mida minu marjad neile pakuvad! Paljud inimesed teavadki juba seda ega riku minu maitsevate mahla, kuid leidub siiski omajagu rumalaid, kes selle mahla mürgiseks muudavad ja ennast ja teisi sellega mürgitavad. Oh, et nende hulk kord maa pealt täielikult kaoks!“

Mürgimari vastas: „Ka mina pole selleks loodud, et inimesi meelega mürgitada. Mina ei saa ise oma olemust muuta, ja inimesel on mõistus selleks, et ta minu marju mitte ei sööks, vaid neid arstirohtude tegemiseks kasutaks, kus isegi mürgid mitmel korral targa tohtri juhatusel järele inimese elu võivad päästa!“ (Kogust: „Päikese poole.“)

Valikuks mängu.

Mängu toas:

„Tööksed“.

Üks mängijaid lahkuks toast, järele jäävad valivad omale ühe töö, mida siis, teiste

tagasi tulles, käe- ja kehaliigutuste abil väljendada püüavad. Kes üles arvab töö, jääb töötajate hulka, kuna teised uuesti lahkuvad ja uut valitud tööd äraarvata katsuvad.

Mängivad rühmad võivad vahetuda, kui kas kõik arvavad lõppenud ehk jälle — määratud arvu kordi tööd äraarvata on katsunud.

Õues ehk suuremas saalis:

„Kolme palju“.

Osavõtjad seisavad paarikaupa ringis, näod ringi sissepoole, üks paarilistest teise selja taga, käed oma eelseisva õlul. Üks paar algatab mängu: üks põgeneb teise eest, liikudes ringi sees ja väljaspool, kuni põgeneb ühe paari ette seisma jääb, seljaga eesoleja poole; selles paaris, kuhu senine põgeneja ette juurde tuli, lahkub kohe viimane („kolmas“ reas), põgenedes püüdjä eest. Püüdja saab ise põgenejaks, kui tal korda läheb põgenejat puudutada, enne kui see ühegi

paari ette on jõudnud seisma jääda, nii et järelseisja käed juba tema õlul oleks.

See mäng muutub elavamaks, kui paarid vastastikku kätest kinnihoides laiali paigutatud, põgeneja „jänese“ ja püüdja „koer“ on. Paarisolejad on siis „põõsad“, millede vahel koer jänest püüab. Kui jänese puhata tahab, kükitab ta põõsasse — paari käte alla; põõsast koer jänest püüda ei tohi. On jänese juba jooksnud ja aeg teist mängijat jooksmata lasta (kumagi ei pea üks kaua jooksmata: mängu elavus on, kui võimalikult kiiresti vahetatakse jooksjaid, nii et kõik tegevad), siis tõuseb ta ühes „põõsas“ püsti, seljaga selle poole, kes jooksmata hakkama peab, jäädes ise selle asemele põõsaks. Nii läheb mäng edasi.

Ainetel P. K.

Kroonika.

Eesti Õpetajate Liidu Karskuskasvatustoimkonna koosseisu kuuluvad: J. Depman, A. Elango, J. Elango, J. Kalkun, J. Kents, P. Kochtitsky, E. Martinson, A. Ploompuu, H. Rajamaa, H. Roos, A. Schneider, J. Söödor, M. Teder, J. Topman, J. Tölp.

Toimikond on jooksvaks tööks moodustanud juhatus: H. Roos — juhataja, J. Elango

— juhataja I abi, J. Depman — juhataja II abi, P. Kochtitsky — sekretär, A. Ploompuu — sekretäri abi.

Karskusvõistluskirjutise korraldab E. Ö. L. karskuskasvatustoimikond käesoleval õppeaastal endiste aastate eeskujul. Juhised ja materjal saadetakse laiali järgmise numbriga.

„Lootusringi juht“

ilmub E. Ö. Liidu väljaandel karskuskasvatustöö häälekandjana 1928/29. õppeaastal vähemalt 6 numbrit.

„Lootusringi Juht“ tahab sisult panna pearõhu karskuskasvatustöö põhimõttele küsimuste selgitamisele ja pakkuda õpetajale ja lootusringide tegelikkudele juhatajatele mitmesuguseid tegevusjuhiseid, kavu, näiteid, teateid ja materjale.

„Lootusringi Juht“ kaastöölisteks on meie paremad koolikarskustöö tundjad ja sõbrad.

„Lootusringi Juht“ maksab ainult 50 senti aastas, üksiknumber 10 senti. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Rataskaevu 22. Telef. 14-63.

Kõik õpetajad

ostavad oma kooli tarbed ainult koolitarvete- ja kirjastusühing „Töökoolist“, Tallinna, Rataskaevu 22., telef. 32-14.

„Töökool“ on õpetajate ühisetevõtte ja sellepärast iga organiseeritud õpetaja ostab tarbed „Töökoolist“. Puhaskasu läheb õpetajaskonna ettevõtete toetuseks!

„Töökool“ annab igasugu juhatusi õppevahendite ja pedagoogilise kirjanduse soetamise alal. Teenimine ja vastutulek on kodusem kui eraetevõtete, soodustusi tehakse võimaluseni alati. Müügil: õpperaamatud ja metoodiline kirjandus eesti- ja teistes keeltes, õppevahendid füüsikas, keemias, loodusloos, maateaduses, ajaloos, matemaatikas, topised, akvaariumid ja kõik, mis kodu- ja välismaalt koolidele saadav.

Kirjutus- ja muud koolimaterjale rohkel valikul.

Omandage K. K. Ü. „Töökooli“ o s a t ä h t (Kr. 10) ja aidake sellega õpetajaskonna ettevõtet juhtida!

Tulge ja tutvunege kohal ja Teie ei osta enam mujalt!

K. K. Ü. „Töökool“.